

[Ministeren for europæiske markedsanliggender.] arbejde på lige fod med de øvrige EFTA-lande. Med oprettelsen af en nordisk industrialiseringsfond for Island har det netop været tanken at skabe forudsætninger for, at Island i en overskuelig fremtid vil kunne udnytte de toldfordele for industrivarer, det opnår ved sin indtræden i frihandelssammenslutningen. Ikke mindst i en indledende fase, hvor mange industrier på det nærmeste må bygges op fra grunden, vil det være afgørende, at der eksisterer tilstrækkelige finansieringsmuligheder, og at de nødvendige indkøb af kapitaludstyr i udlandet kan gennemføres uden at belaste den i forvejen anspændte islandske valutasituation.

Det er i bemærkningerne til forslaget fremhævet, at de øvrige nordiske lande og herunder særlig Danmark har en såvel ideel som økonomisk interesse i, at Island ikke isoleres. I en situation, hvor forhandlinger om en udvidelse af fællesmarkedet kan ventes indledt i løbet af 1970, og henset til de pågående bestræbelser for at etablere et udvidet nordisk økonomisk samarbejde er det vigtigt, at Island gives denne mulighed for at påbegynde tiltrængte reformer af landets erhvervsstruktur og for at styrke og udbygge sine handelsmæssige forbindelser med EFTA-landene. Island er praktisk taget det eneste europæiske land, som indtil dato ikke har nydt fordelene ved sammen med andre lande at deltage i handelspræferencearrangementer. De stærke politiske og kulturelle bånd, der består mellem Island og EFTA-landene, turde være tilstrækkelig bevæggrund til at byde Island velkommen som deltager i det markedsarbejde, der i forvejen har de øvrige nordiske lande som deltagere. I den øjeblikkelige markedspolitiske situation forekommer det også at være i vor interesse over for omverdenen, at EFTA fremstår som et eksempel på en europæisk økonomisk samarbejdsorganisation, der er åben for tredjelande.

Såfremt den under forhandlingerne med Island forudsættede optagelsesdato, den 1. marts 1970, skal kunne overholdes, vil det være nødvendigt, at det fra dansk side tagne forbehold om folketingets samtykke til EFTA-rådets beslutning om Islands optagelse i EFTA tilbagekaldes over for EFTAs generalsekretær inden den 28. januar 1970.

Med disse bemærkninger tillader jeg mig at anbefale det foreliggende forslag til det høje tings hurtige og velvillige behandling.

**Formanden:** Uden for dagsordenen giver jeg ordet til hr. Poul Dam, for at han som ordfører for forslagsstillerne kan fremsætte de tre for hans vedkommende anmeldte lovforslag.

**Ordføreren for forslagsstillerne (Poul Dam):** Jeg skal herved tillade mig for folketinget at fremsætte tre lovforslag, nemlig *forslag til lov om ændring af lov om Danmarks Nationalbank, forslag til lov om midlertidige ændringer af lovgivningen om banker og sparekasser og forslag til lov om udstedelse af værdifaste statsobligationer.*

Disse tre lovforslag er en del af det alternativ til regeringens oplæg om ligevægten i samfundsøkonomien, som jeg den 11. december bebudede ville komme fra socialistisk folkeparti. I løbet af ca. 1 uges tid vil der blive fremsat yderligere 8 beslutningsforslag. Da disse 11 forslag er udarbejdet som en helhed, vil det være rigtigt at give tinget en kort oversigt over dem og over de grundsynspunkter, som bærer dem.

Danmarks økonomi er efter vor mening i hovedtrækkene sund. Produktionen og levestandarder er større end nogen sinde. Den tekniske viden, organisationsevnen, arbejderens indsats, initiativet og idérigdommen ligger på et internationalt set højt niveau. Der er i alt dette en naturlig baggrund for at vente et fortsat fremskridt, som ikke behøver at være mindre end hidtil. Der er ingen grund til at frygte stagnation eller til at spekulere over, hvordan man skal undgå et tilbageslag. Hvis man tror på fremskridt et og arbejder for det, kommer det også, og der er sely i vort samfund opgaver nok, der endnu ikke er løst, eller som kunne løses bedre. Vi har noget at bruge fremskridtet til.

Det er imidlertid, som om mange, måske særlig i den ældre generation, tvivler på fremskridtet og mistror det. Mange føler sig som Jeppe i baronens seng og ønsker sig tilbage til livet med Nille, eller for at tale med en anden sjællandsk bonde fra litteraturen, Thorkild Gravlund's Nilavs:

„Man ønsker, at det må være, som det er, og blive, som det var.“

[Poul Dam.]

Denne indstilling er sikkert slet ikke de pågældende bevidst, men den stikker hovedet frem forbavsende tit. Lad mig blot tage ét eksempel fra den allerseneste tid. I byggerapporten, som de tre byggevismænd har udarbejdet, og som vi nu har fået, siges det side 41, at den økonomiske forudsætning for, at den stærke stigning i byggeriet kan fortsætte, er

„... enten en nedsættelse af de erhvervs-mæssige investeringer, der skal bære den fremtidige vækst, eller en reduktion af andre investeringer eller en øget opsparring, d. v. s. begrænsning af forbruget.“

Hvis dette er andet end den intetsigende selvfølgelighed, at man ikke kan bruge de samme penge to gange, er det åbenbart, at vismændenes forudsætning er, at den samlede produktionsværdi ikke lader sig forøge — eller i hvert fald ikke vil blive forøget.

Det tror vi ikke på. Tværtimod. Vi tror på det store fremskridt. Men det kommer ikke af sig selv. Det er nødvendigt at bruge samfundets ressourcer mere planmæssigt. At undgå spild af enhver art. Og alt dette kræver en politisk indsats.

SF er enig med dem, som mener, at det er afgørende vigtigt, at samfundets kapitaldannelse forøges. Uden opsparring og investering går det ikke. Men det er også vigtigt, at kapitalen anvendes rigtigt — altså sådan at det samfundsmæssige udbytte bliver størst muligt. Jo større kapitalens produktivitet bliver — og det er som bekendt noget andet end profit — jo større muligheder bliver der for en forøgelse af opsparringen og dermed yderligere investeringer. Med den rette styring af økonomien kan fremskridtet blive en accelererende proces.

De politiske ansvarlige organer må stærkere ind i det økonomiske billede. Det er udgangspunktet for to af de forslag, der hermed fremsættes. Nationalbanken blev nok i en vis forstand en statsbank i 1936, men dens mere eller mindre formelle selvstyre har hidtil gjort den til en selvstændig

faktor i den økonomiske politik. Dens beslutninger er nok koordineret med regeringens, men når der er behov for det — og det er der tit — kan regering og Nationalbank opføre sig, som om de er helt uafhængige af hinanden, ja, næsten ikke kender hinanden. Folketinget har f. eks. meget få muligheder for at føre en helt reel debat om Nationalbankens politik.

Vort forslag går først og fremmest ud på en forøgelse af folketingets repræsentation i bankens ledelse og på en klarlæggelse af, at den kongelige bankkommissær bør have et egentligt parlamentarisk ansvar for, hvad Nationalbanken foretager sig. Derved bliver Nationalbanken placeret i den økonomiske politik på en sådan måde, at der ikke mere kan være tvivl om, at dens beslutninger kan drøftes og eventuelt omgøres i folketinget.

Forslaget, der vedrører banker og sparekasser, er som flere af de forslag, der vil blive fremsat fra SFs side, af midlertidig karakter. Det skyldes ikke, at vi regner med, at behovet for disse foranstaltninger er midlertidigt, men at vi forudser, at der i løbet af den frist, der vindes, kan forberedes passende ændringer i den mere langsigtede lovgivning.

Efter forslaget skal der ved kgl. anordninger kunne gribes ind over for banker og sparekasser, hvis det er nødvendigt, for at regulere den samlede långivning. Må jeg gentage: hvis det er nødvendigt. Vi ønsker ingen indgreb for indgrebenes skyld, men hvis bankernes udlånsvirksomhed, f. eks. får tendens til at virke inflationsfremmende eller medfører uheldige forbrugsudvidelser, bør der være mulighed for at gribe ind.

Ønsket om en mere bevidst styring af økonomien indgår også i andre af SFs forslag. Der vil således komme et forslag om forsikringsselskaber og pensionskasser, hvor efter disse i endnu højere grad end hidtil skal anbringe deres midler i obligationer o. lign. Der kommer desuden et forslag om foranstaltninger til imødegåelse af spekulationsbetonede dispositioner vedrørende fast ejendom ud fra synspunkter, som jeg havde

[Poul Dam.]

lejlighed til at fremføre i åbningsdebatten for tre måneder siden.

Et forslag om oprettelse af en stor investeringsfond for erhvervslivet vil også indebære en vis styring, men det er ikke forslaget hovedformål. Tanken er først og fremmest at afbøde mangelen på dansk kapital til erhvervslivet både ved at yde lån og ved at indskyde ansvarlig kapital i virksomheder, der har behov for udvidelse eller rationalisering. Fonden skal styres af erhvervsfolk og politikere i samarbejde — ligesom i Nationalbanken — og hvis den ledes rigtigt, det vil sige fremsynet, initiativrigt og dristigt, kan den blive til stor nytte for erhvervslivets ekspansion. Midlerne til denne fond skal stilles til rådighed af staten.

På samme måde vil et forslag om en finansieringsfond for boligbyggeriet bygge på statskassen. Fonden skal påtage sig den samlede låfinansiering af alt boligbyggeri til udlejningsformål. Lånene skal ydes med lav rente, men være værdifaste og indeksregulerede.

Midlerne til disse to store fonde kan delvis tages af statens almindelige indtægter, men i hovedsagen er det tanken, at midlerne skal skaffes gennem udstedelse af værdifaste statsobligationer, sådan som det foreslås i det tredje af de lovforslag, jeg har den ære at fremsætte i dag. Efter vort skøn vil værdifaste obligationer med en rentefod på 6 pct. kunne afsættes til parikurs på markedet. Det ligger naturligvis i værdifastheden. Når en indeksregulering fjerner inflationstab, vil et afkast på 6 pct. være meget attraktivt — både for pengeinstitutter og for private sparere. Da finansieringsfonden for boligbyggeriet skulle overtage en meget stor del af finansieringen af byggeriet, og forslaget om spekulationsbetonede dispositioner vil betyde en væsentlig nedgang i ydelsen af lån i ældre ejendomme, vil nyudstedelsen af obligationer fra realkreditinstitutterne gå meget stærkt ned, således at markedet uden videre skulle kunne opsuge den nye obligationstype, uden at kurserne for de traditionelle obligationer trykkes.

De værdifaste statsobligationer vil som nævnt være en attraktiv pengeanbringelse for private sparere, og deres eksistens vil

utvivlsomt medføre en stigning i den private opsparing, som er væsentligt sundere end alskens præmieringer.

Ud over de allerede nævnte forslag vil der komme følgende i løbet af den nærmeste uge:

Til støtte for de eksportfremmende bestræbelser foreslås indført en frivillig statskontrol med industrieksporten.

I tilslutning til forslaget om byggeriets finansieringsfond fremsættes et forslag om foranstaltninger til fremme af byggeriets planlægning og rationalisering.

Videre foreslås det, at der skal forelægges folketinget en egentlig plan for kommunernes låfinansiering. Udviklingskommunerne skal særligt tilgodeses, og der skal om fornødent stilles flere penge til rådighed for udlånene fra hypotekbanken og statens bolig- og byggefond.

Endelig: den offentlige opsparing må også fremmes. Det kan naturligt gøres gennem grundlæggelsen af en pensionsfond med det formål at få etableret en indtægtsbestemt alderspension. Det foreslås i denne forbindelse, at pensionsfondens midler skal anbringes i de værdifaste statsobligationer.

Med dette sæt af forslag ønsker SF at yde sit bidrag til debatten om ligevægten i samfundsøkonomien. Der er lagt vægt på at udarbejde et smidigt system for den økonomiske styring. Det har formodentlig til folketingets glæde ikke været muligt her at komme ind på alle enkeltheder i forslagene, men det er nødvendigt at understrege hovedlinjen: de mekanismer, der er indbygget i systemet, sikrer — hvis de anvendes rigtigt — at en økonomisk uligevægt, der måtte opstå, kan blive afværget meget hurtigt, uden at der kommer noget behov for efterfølgende besværlige økonomiske reparationer. Man kan derfor komme bort fra den rykvisse stop-go-politik, og dermed skabes der større tryghed og større tillid til fremtiden, ikke mindst i erhvervslivet.

Forslagene viser vejen til større opsparing og større produktion, de virker inflationsbekæmpende, og de muliggør et større, bedre og billigere byggeri. De er erhvervsvenlige, og de svarer til befolkningens interesser. De er derimod ikke særlig venlige over for de pengeinteresser, som ikke tjener produktionen.

Det er en selvfølge, at de fleste af forsla-

[Poul Dam.]

gene forligger som skitser. Talstørrelserne i dem og mange af detaljerne skal mere betragtes som eksempler end som noget, vi har bundet os definitivt til. Det er debatoplæg, og debatoplæg har naturligvis kun mening, hvis man også selv er villig til at diskutere dem. Det er vi.

I denne forbindelse skal jeg fremhæve, at vi ganske bevidst har begrænset forslagene indhold til det, der direkte har relation til den økonomiske ligevægt. Dette betyder ikke, at vor interesse f. eks. for de ansattes medbestemmelsesret er blevet mindre, eller at vi ikke stadig ønsker en forsikringsreform med flere punkter end det, jeg nævnte for lidt siden, eller at vore tanker med hensyn til folkepensionen i fremtiden er udtømt, hvis der kommer en eller anden pensionsfond. Disse spørgsmål og mange andre, der kunne rejses, ville imidlertid blot have afsporet denne debat, der skal dreje sig om samfundsökonomien.

SF ønsker en større produktion, fordi vi ønsker et større udbytte for alle grupper i samfundet, og fordi vi kender de mange uløste opgaver, som en større produktion vil give samfundet bedre muligheder for at klare. Der er nok til allersidst anledning til at understrege sammenhængen mellem en større produktion og en menneskeværdig tilværelse for de beskæftigede. Det er de menneskelige vilkår, som til syvende og sidst er afgørende.

Grubekonflikten i Nordsverige er ved at åbne øjnene på mange også her i landet, og det er kun godt. Der skal arbejdes energisk for at skabe en sund og stærk økonomi, og det skal gøres for menneskenes skyld.

Hermed skal jeg tillade mig at anbefale SFs forslag til tingets velvillige behandling.

**Formanden:** Eksemplarer af de tre nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

*Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov om ungdomsklubber m. v. i Grønland.*

(Første behandling af lovforslaget (nr. 14) findes i tidenden sp. 896, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 271).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

**Knud Hertling:** Udvalget har afholdt tre møder og har herunder stillet skriftlige spørgsmål til ministeren for Grønland, og jeg skal på hele udvalgets vegne anbefale lovforslaget til vedtagelse uændret.

**Ministeren for Grønland (A. C. Normann):** Jeg vil gerne sige tak til udvalget for det arbejde, man har gennemført så hurtigt, og fordi man er nået frem til enighed om lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

*Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.*

**Formanden:** Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

*Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om en statstidende.*

(Første behandling af lovforslaget (nr. 77) findes i tidenden sp. 2333).

Der var stillet følgende ændringsforslag:

*Af justitsministeren:*

Til § 2.

Paragraffen affattes således:

„§ 2.

Loven træder i kraft den 1. april 1970.“

**Bemærkninger til ændringsforslaget.**

Ved ændringsforslaget fastsættes ikrafttrædelsesdatoen, der i det fremsatte lovforslag var holdt åben.